

Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

NORWEGIAN POLICE UNIVERSITY COLLEGE

Deres referanse:
20/4914

Vår referanse:
20/03069-2

Dato:
29.10.2020

HØRINGSSVAR - FORSLAG TIL NYE MIDLERTIDIGE REGLER OM STRAFFEGJENNOMFØRING FOR Å AVHJELPE KONSEKVENSER AV COVID-19

Politihøgskolen viser til Justis- og beredskapsdepartementets høringsnotat av 23. oktober 2020, vedrørende forslag til nye midlertidige regler om straffegjennomføring for å avhjelpe konsekvenser av covid-19.

Vi støtter de forslag til midlertidige bestemmelser i straffegjennomføringsloven som fremmes i høringsnotatet, og anser at disse på vesentlige punkter styrker de innsattes rettssikkerhet. Vi vil kort kommentere de fem punktene forslaget omhandler:

1. Forslaget om at dagens midlertidige regel om besøk i fengsel (§ 45 a) forlenges

Det fremgår av høringsnotatet pkt. 3 at den tidligere adgangen for kriminalomsorgen til å nekte besøk, fastsatt i forskrift av mars 2020, ble praktisert slik at det på generelt grunnlag ble tatt en avgjørelse om at innsatte ikke kunne motta besøk. Vedtakelsen i mai 2020 av den nåværende § 45 a ga en klargjøring som synes å ha vært nødvendig, med hensyn til at spørsmålet om besøksnektelse må vurderes for hver enkelt innsatt. Retten til å motta besøk vil ha en side mot retten til respekt for privatliv og familieliv etter Grunnloven § 102 og EMK art. 8, og begrensninger i denne retten er dermed underlagt krav om at de må være nødvendige og forholdsmessige. Det kan ikke utelukkes at generell besøksnekt for alle innsatte kan ha vært nødvendig og forholdsmessig i de første ukene etter virusutbruddet i mars, men i dag er situasjonen mer oversiktlig, slik at en individuell vurdering må være påkrevet. Samtidig er det stadig et åpenbart behov for å kunne nekte besøk av smittevern hensyn, så vel som av hensyn til bemanningen i fengslene. Det er av disse grunner positivt at § 45 a videreføres i sin nåværende form.

2. Forslaget til en hjemmel for at kriminalomsorgen, etter en konkret vurdering, kan beslutte at en innsatt helt eller delvis skal være utelukket fra fellesskap med andre innsatte når det følger av beslutning i medhold av smittevernloven

eller råd fra helsemyndighetene at den innsatte ikke skal omgås andre (forslag til § 45 b)

Det er åpenbart behov for at smittevernstiltak i form av karantene mv. må kunne gjennomføres også i fengslene. Slike ordninger kommer imidlertid i konflikt med den rett til fellesskap med andre innsatte som er utgangspunktet etter straffegjennomføringsloven § 17. I høringsnotatet gjøres det rede for at dette har vært løst ved å anvende en hjemmel for utelukkelse fra fellesskap som finnes i § 37 første ledd bokstav e, om opprettholdelse av «ro, orden og sikkerhet». Denne bestemmelsen fremstår som rettet mot uro og uorden i fengslene, og de sikkerhetstrusler dette medfører. Det er nokså klart at behov for sikkerhet mot smittsomme sykdommer ikke kan ivaretas ved bruk av denne hjemmelen, og at utelukkelse fra fellesskap inntil nå derfor har skjedd uten hjemmel i lov. Det fremgår for øvrig av høringsnotatet at Norges institusjon for menneskerettigheter har kommet til samme konklusjon, og anbefalt at karantene og isolasjon i fengslene basert på smittevern hensyn blir undergitt en særskilt lovregulering. Det er bra at dette nå blir gjort.

3. Forslaget til en bestemmelse om utvidet adgang for kriminalomsorgen til å beslutte at en domfelt for en periode skal gjennomføre straffen utenfor fengsel, i hovedsak med fotlenke, når kapasiteten i kriminalomsorgen krever det og sikkerhetsmessige forhold ikke taler imot (forslag til § 45 c)

Også dette forslaget må vurderes som positivt, da det leder til at straffegjennomføringen kan fortsette uavbrutt, selv om fengselskapasiteten reduseres på grunn av smittesituasjonen. Mulighet for utvidet bruk av gjennomføring utenfor fengsel med (og i noen tilfeller uten) fotlenke innebærer at den innsatte unngår uønskede soningsavbrudd, med den forlengelse av straffegjennomføringstiden dette medfører.

4. Forslaget til en hjemmel for at kriminalomsorgen kan beslutte straffavbrudd ved gjennomføring av straff i samfunnet (forslag til § 45 d)

Vi støtter Justisdepartementets vurdering om at straffavbrudd ved gjennomføring av samfunnsstraff har langt mindre vidtrekkende konsekvenser for den som er ilagt straffen enn hva tilfellet er ved straffavbrudd for innsatte, og at det derfor er en akseptabel løsning at samfunnsstraffens gjennomføring kan utsettes når smittesituasjonen gjør det nødvendig.

5. Forslaget til en bestemmelse som tydeliggjør at kriminalomsorgen etter en konkret vurdering kan nekte permisjon og frigang for en innsatt, samt omgjøre en innvilget permisjon eller frigang, dersom gjennomføring av denne antas å ville innebære en særskilt smitte- eller helsefare (forslag til § 45 e)

Som det fremgår av høringsnotatet er permisjon og frigang ikke en rettighet den innsatte har, men noe som «kan» innvilges dersom hensynet til sikkerheten ikke taler mot det, og (noe upresist uttrykt) hensynet til rehabilitering taler for. Denne reguleringen åpner adgang for å nekte permisjon når det foreligger en saklig grunn til å gjøre det, for eksempel i form av ivaretagelse av smittevern hensyn. Vi er likevel enige med departementet i at en uttrykkelig lovhjemmel for å nekte permisjon på dette grunnlaget kan være ønskelig. Dessuten vil det, som departementet påpeker, kunne være et visst behov for en særskilt hjemmel for å trekke tilbake innvilgede permisjonssøknader, uavhengig av om vilkårene for omgjøring etter forvaltningsloven § 35 er oppfylt.

Med hilsen

Nina Skarpenes
Rektor

Bodil Haug
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent uten signatur.

Saksbehandler:
Steinar Fredriksen